

TEKST >

Joanna Wierzejska, Grzegorz Sprawka

PODATKI

Gdy spadek staje się kłopotem

Historia o niespodziewanym spadku od zmarłego wuja nie musi być fragmentem scenariusza filmowego. Takie przypadki zdarzają się naprawdę – i mogą być źródłem sporych problemów.

Jako doradcy podatkowi spotykamy się z sytuacjami, w których przedsiębiorcy posiadają pewne aktywa, ale fakt ich istnienia trzymają w tajemnicy przed rodziną (potencjalnymi spadkobiercami) i fiskusem. Wówczas mamy już do czynienia nie z utajnieniem, lecz z nieujawnianiem dochodów.

PORZĄDEK W AKTYWACH

Problem z nieujawnionymi dochodami pojawia się, gdy właściciel aktywów dokonuje drogich zakupów. W takich sytuacjach organ podatkowy, mając dostęp do informacji o tego typu transakcjach, może prosić o wskazanie źródeł finansowania konsumpcji. Jeśli brak jest bieżących dochodów pozwalających uzasadnić poniesione wydatki, można wspomniane inwestycje wytłumaczyć historycznymi dochodami albo oszczędnościami. Problem powstaje, gdy brakuje dowodów na to, że dochody te podlegały opodatkowaniu w przeszłości, lub kiedy od dochodów z tych oszczędności nie są deklarowane dochody podatkowe (np. odsetki). Grozi wówczas karna stawka podatkowa PIT w wysokości 75 proc.

Temat ten pozostaje aktualny mimo ostatniego orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego. Stwierdził on, że przepisy będące podstawą nałożenia „karnego podatku” nie są zgodne z konstytucją. Wyrok, choć korzystny, nie oznacza jednak, że właściciele aktywów (lub ich potencjalni spadkobiercy) są bezpieczni i nie grozi im domiar podatku. Problem tkwi bowiem w szczegółach: wyrok Trybunału dotyczył przepisów z 2006 r. Chociaż ich brzmienie jest dzisiaj właściwie takie samo, a tezy wyroku Trybunału pasują do

GŁÓWNA MYŚL

- Problemy z nieujawnionymi dochodami mogą pojawić się już w sytuacji, w której organ podatkowy dostrzeże, że wydajemy więcej, niż zarabiamy. Wyzwaniem dla spadkobiercy będzie też przejęcie aktywów, o których polski fiskus nie wiedział. Sprawy nie ułatwia ostatnie orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego.

obecných przepisův, to formalnie wyrok ich nie dotyczył. Tym samym organy podatkowe mogą je stosować tak jak do tej pory – i w dobie zaciskania systemu fiskalnego należy się spodziewać, że będą korzystać z tej możliwości.

Jeżeli zaś nie dochodzi do istotnych wartościowo zakupów lub gdy dana osoba może wykazać się bieżącymi dochodami przewyższającymi wydatki, wówczas faktycznie może nie nastąpić ujawnienie dochodów. Nie oznacza to jednak, że nie warto zrobić porządku we własnych zasobach majątkowych. Jest to tym bardziej gorący temat, że instytucje finansowe w wielu krajach są mobilizowane do pełnej transparentności lokowanych środków i coraz częściej zachęcają swoich klientów do deklarowania wszelkich dochodów. To dobry moment, aby przyjrzeć się swoim aktywom, być może wyprostować zaszłości. **Również po to, by odciążyć od tych dylematów spadkobierców.**

NIESPODZIEWANY SPADEK

Właśnie dla dziedziczącego taki prezent może być bowiem kłopotliwy. Kiedy pewne aktywa nie są przez spadkodawcę ujawniane polskiemu fiskusowi, radość z wielkiej fortuny odziedziczonej w formie spadku może zmienić się w ból głowy.

Przykładowo: beneficjent spadku dowiadyuje się, że odziedziczył prawa do rachunku bankowego albo prawa do udziałów w zagranicznej spółce. Na rachunku bankowym, który został otwarty wiele lat temu w zagranicznym banku, są środki pieniężne w dużej wysokości. Nie ma pewności, czy w momencie uzyskania tych dochodów były one deklarowane przez spadkodawcę do podatku. Może okazać się, że nie. A jeśli także dochody z tych rachunków (odsetki i dochody kapitałowe) nie były przez niego na bieżąco deklarowane do opodatkowania? W odniesieniu do spółki może też okazać się, że dochody dywidendowe nie były deklarowane, a udziały spadkodawca posiadał na podstawie umowy powiernictwa (formalnie posiadały je więc osoby trzecie, a spadkodawca był tylko ich beneficjentem). Same kłopoty.

Jak w takiej sytuacji powinien zachować się spadkobierca? Najpierw musi zastanowić się, czy – w celu uzyskania zwolnienia z opodatkowania podatkiem od spadków i darowizn – deklaruwać otrzymanie spadku, co do którego nie ma pewności, czy był wcześniej deklarowany przez spadkodawcę. Ujawnienie takich wartości jest warunkiem dla zastosowania zwolnienia z wysokiego podatku od spadku, o ile spadek przyjmuje się od najbliższej rodziny. **Jeżeli w stosunku do spadkodawcy nie toczyło się żadne postępowanie podatkowe czy kontrolne, a w szczególności nie została wydana decyzja dotycząca wymiaru podatku, ujawnienie przez spadkobiercę uzyskanego spadku będzie rozsądne. Spadkobierca nie wstępuje bowiem w obowiązki podatkowe spadkodawcy.** Gdyby jednak w stosunku do spadkodawcy toczyło się postępowanie podatkowe lub kontrolne albo spadkodawca miałby zaległe zobowiązanie podatkowe wynikające z deklaracji bądź z decyzji wymiarowej, spadkobierca może, w zależności od formy spadkobrania, stać się stroną postępowania lub przejąć odpowiedzialność za zaległości podatkowe.

Osobom w podobnych sytuacjach, przed przyjęciem spadku i uzgodnieniem najlepszej formy prawnej jego przyjęcia, doradzilibyśmy zatem analizę aktywów, które mogą być przedmiotem spadku z perspektywy ich statusu podatkowego. Czerwona lampka powinna zapalić się szczególnie wtedy, gdy mowa o rachunkach

w bankach zagranicznych lub udziałach w spółkach zagranicznych. Spadek można przyjąć bez ograniczeń odpowiedzialności za długi lub z ograniczeniem tej odpowiedzialności (przyjęcie z dobrodziejstwem inwentarza). Można też spadek odrzucić. Sposób przyjęcia spadku wpływa na zakres odpowiedzialności za zobowiązania, w tym zobowiązania podatkowe. Aby w ciemno nie podejmować decyzji o sposobie przyjęcia spadku, wcześniej można ustalić „status podatkowy” spadkobiercy w jego rozliczeniach z fiskusem. Każda osoba, która uprawdopodobni, że może być spadkobiercą, ma prawo zwrócić się do organu podatkowego właściwego dla spadkodawcy z wnioskiem o wydanie zaświadczenia o wysokości znanych temu organowi zobowiązań spadkodawcy. Jeżeli przed śmiercią spadkodawcy toczyło się postępowanie podatkowe i nie zostało zakończone, organ podaje przybliżoną wysokość zobowiązania. Procedura uzyskania zaświadczenia powinna poprzedzić decyzję spadkobierców co do sposobu przyjęcia spadku i dalszych kroków.

INSTYTUCJE PILNUJĄ CORAZ BACZNIEJ

Nieujawnione aktywa powinny być dziś przedmiotem wyjątkowej uwagi. W coraz większym zakresie UE oraz rządy poszczególnych wysokorozwiniętych państw starają się wprowadzać regulacje uszczelniające systemy fiskalne i eliminujące możliwości utrzymywania nieujawnionych aktywów. Instytucje finansowe są motywowane do wprowadzania procedur zapewniających deklarowanie dochodów realizowanych na rachunkach utrzymywanych w tych instytucjach. Do tego możemy dodać rodzime regulacje podatkowe dotyczące nieujawnionych dochodów, wstąpienie przez spadkobierców z mocy prawa w niezakończone postępowania podatkowe w stosunku do spadkodawcy oraz odpowiedzialność za zobowiązania podatkowe spadkodawcy. Wszystko to powoduje, że sprawa nieujawnionych aktywów jest bardzo aktualna i ważna. ●

Joanna Wierzejska: doradca podatkowy,
Tax Partner w kancelarii Domański Zakrzewski Palinka.
e-mail: joanna.wierzejska@dzp.pl;

Grzegorz Sprawka: doradca podatkowy,
Tax Manager w Praktyce Podatkowej kancelarii Domański Zakrzewski Palinka. e-mail: grzegorz.sprawka@dzp.pl

REKOMENDACJE THINKTANK ↑

W czasach gdy unijne i krajowe instytucje coraz baczniej przyglądają się dochodom, warto zwrócić uwagę na dziedziczone aktywa nieujawnione rodzimemu fiskusowi. Zaniedbania w tym obszarze mogą skutkować uszczupleniem portfela spadkobiercy.